

ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΑΡ. 3/24.

30 Οκτωβρίου, 2024.

**[Α.Ρ. ΛΙΑΤΣΟΣ Π., Τ.Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Τ. ΨΑΡΑ-ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ,
Δ. ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, Ν. ΣΑΝΤΗΣ, ΣΤ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ,
Τ. ΚΑΡΑΚΑΝΝΑ, Η. ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Μ. ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ, Δ/ΣΤΕΣ]**

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΑΡΘΡΑ 9(2)(α) ΚΑΙ (α)(i), ΤΟΥ ΠΕΡΙ
ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ (ΠΟΙΚΙΛΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ) ΝΟΜΟΥ
ΤΟΥ 1964-2022

ΚΑΙ

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΩΤΑΤΟΥ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ
2023

ΚΑΙ

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΤΟΥ ΑΝΩΤΑΤΟΥ
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

ΚΑΙ

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΝΩΤΑΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ ΗΜΕΡ. 4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ, 2024, ΣΤΗΝ ΠΟΛ. ΕΦΕΣΗ 326/15 ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΕΛΩΝΕΙΩΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ν. 1. ARESTIS BROS LIMITED, 2. INTER-PLANET LOGISTICS LIMITED, ΓΙΑ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΤΟ ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ.

P. Ευγενίου (κα) για M. Καραολιά (κα), για την Εφεσείουσα στην Π.Ε. 326/15.

Σ.Α. Αγγελίδης για Α.Σ. Αγγελίδης ΔΕΠΕ, για την Εφεσίβλητη Αρ. 1 στην Π.Ε. 326/15.

Σ. Α. Αγγελίδης για Καραπατάκης Παυλίδης LLC, για την Εφεσίβλητη Αρ. 2 στην Π.Ε. 326/15.

Η απόφαση του Δικαστηρίου είναι ομόφωνη
και θα δοθεί από τον **Λιάτσο, Π.**

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΛΙΑΤΣΟΣ, Π.: Την 23.10.2015 καταχωρήθηκε η πολιτική έφεση 326/2015, προσβάλλοντας απόφαση του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας, με την οποία είχε απορριφθεί η αξίωση της Εφεσείουσας εναντίον των Εφεσιβλήτων.

Προτού αρχίσει η ακρόαση της πιο πάνω έφεσης, έλαβαν χώραν ριζικές αλλαγές στο δικαστικό σύστημα. Δυνάμει του **Άρθρου 3(8)(α) του περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμου του 1964, Ν. 33/64**, ως τροποποιήθηκε από το **Νόμο 145(Ι)/2022** (ο Νόμος), το μέχρι την 30.6.2023 Ανώτατο Δικαστήριο, άρχισε, από 1.7.2023 να λειτουργεί ως Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο και ως Ανώτατο Δικαστήριο «... έκαστο των οποίων ασκεί δικαιοδοσία, κατά τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του άρθρου 9». Περαιτέρω, δυνάμει του **Άρθρου 3Α του Νόμου**, καθιδρύθηκε δευτεροβάθμιο δικαστήριο, το οποίο συνιστά το Εφετείο, ασκώντας την προβλεπόμενη υπό του **Άρθρου 9** δικαιοδοσία.

Στη βάση της μεταβατικής διάταξης του **Άρθρου 23(1)(β)(i)** του Νόμου οι καταχωρισθείσες πριν από την 31.12.2017 στο Ανώτατο Δικαστήριο που υφίστατο μέχρι την 30.6.2023, υποθέσεις δευτεροβάθμιας πολιτικής δικαιοδοσίας, τίθενται προς εκδίκαση ενώπιον του νέου Ανωτάτου Δικαστηρίου, όπως αυτό λειτουργεί από την 1.7.2023. Οι δε πολιτικές εφέσεις οι οποίες καταχωρήθηκαν μετά

την 31.12.2017 παραπέμφθηκαν προς εκδίκαση στο καθιδρυθέν Εφετείο.

Κατ' ακολουθίαν της πιο πάνω μεταβατικής διάταξης η υπό αναφορά έφεση 326/2015 τέθηκε προς εκδίκαση ενώπιον του νέου Ανωτάτου Δικαστηρίου, υπό τριμελή σύνθεση. Κατά την ακρόαση ο ευπαιδευτος συνήγορος της Εφεσίβλητης 1 ήγειρε ζήτημα ότι η πρόβλεψη του **'Αρθρου 23(1)(β)(i)** του Νόμου «είναι ασύμφωνη με την Αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών και κύρια με το δικαίωμα της ίσης μεταχείρισης ΟΛΩΝ των εκκρεμούσων για χρόνια Πολιτικών Εφέσεων.».

Υπό το πρίσμα της εισήγησης αυτής, όπως με λεπτομέρεια αναπτύχθηκε ενώπιόν του και με δεδομένη την έγερση ζητήματος αντισυνταγματικότητας του Νόμου, το Ανώτατο Δικαστήριο, κρίνοντας το ζήτημα ως ουσιώδες για τη διάγνωση της υπό εκδίκαση έφεσης και κατ' επίκληση του **'Αρθρου 144.1(4) του Συντάγματος**, θεώρησε ως σκόπιμη την υποβολή παραπομπής στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο του ακόλουθου νομικού θέματος:

«Κατά πόσον το άρθρο 23 των περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμων του 1964 έως 2024, στην έκταση που παρέχει δικαιοδοσία στο Ανώτατο Δικαστήριο να εκδικάσει τις υποθέσεις δευτεροβάθμιας πολιτικής δικαιοδοσίας που εκκρεμούσαν πριν την 1.7.2023 και που είχαν καταχωριστεί μέχρι 31.12.2017 είναι αντισυνταγματικό.»

Η επιχειρηματολογία του κ. Αγγελίδη κινήθηκε σε δύο άξονες: Αφενός ότι η υπό συζήτηση μεταβατική διάταξη είναι ασύμφωνη με την Αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών και αφετέρου παραβιάζει το δικαίωμα δίκαιης δίκης και ίσης μεταχείρισης ως προς την εκδίκαση όλων των πολιτικών εφέσεων που εκκρεμούν.

Αναπτύσσοντας ως προς το ζήτημα της Αρχής της Διάκρισης των Εξουσιών, εισηγήθηκε ότι «... έχει σαφώς παραβιασθεί αφού η Νομοθετική εξουσία κατά τρόπο άνισο, αντισυνταγματικό και προκλητικό αφαίρεσε εξουσίες και αρμοδιότητες από το αρμόδιο Δικαστήριο ήτοι το Εφετείο αναθέτοντας αναρμοδίως στο Ανώτατο Δικαστήριο αρμοδιότητα την οποία δεν έχει με βάση τη σχετική τροποποίηση, πλην στις μεταβατικές διατάξεις ...». Εξαναγκάζεται,

πρόσθεσε, έτσι το Ανώτατο Δικαστήριο, από την εν λόγω παρέμβαση του Νομοθέτη, να εκτελεί καθήκοντα Εφετείου, αντίθετα από την αρμοδιότητα και τον λόγο ύπαρξής του.

Σε σχέση με το θέμα της άνισης μεταχείρισης, η προσέγγιση του κινήθηκε γύρω από τη θέση ότι παρατηρείται αυθαίρετη διάκριση μεταξύ εκκρεμουσών εφέσεων «... *διαχωριζόμενες σε πριν και μετά την 31.12.2017.*». Προεκτείνοντας, εισηγήθηκε ότι υπό τις συνθήκες αυτές παραβιάζεται το δικαίωμα της δίκαιης δίκης, «... *αφού εκ των πραγμάτων οι εφεσείοντες στερούνται όλων εκείνων των δικαιωμάτων και εχέγγυων που έχει αντίστοιχα κάποιος που καταχώρισε Έφεση μετά την 31.12.2017 ... δηλαδή να μπορεί να διεκδικήσει και Τριτοβάθμια εξέταση ...* ».

Η Ολομέλεια του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου στην απόφασή της επί των ***Αναθεωρητικών Εφέσεων Αρ. 77/16 και 79/16, Ευστάθιος Μιχαήλ κ.ά. ν. Δημοκρατίας, ημερ. 31.1.2024***, είχε την ευκαιρία να εξετάσει ταυτόσημα με την υπό κρίση παραπομπή ζητήματα. Την απασχόλησε, η αντίστοιχη με τη μεταβατική διάταξη 23(1)(β)(i), μεταβατική διάταξη 23(3)(β)(i) του

Νόμου. Διάταξη που αφορά τις εκκρεμούσες αναθεωρητικές εφέσεις μέχρι και την 31.12.2018, οι οποίες εκδικάζονται από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο. Ηγέρθηκαν ενώπιον της Ολομέλειας τόσο το ζήτημα της άνισης μεταχείρισης, όσο και η εισήγηση περί καταστρατήγησης της Αρχής της Διάκρισης των Εξουσιών, θέματα που αναπτύχθηκαν στη βάση της ίδιας επιχειρηματολογίας και νομικής προσέγγισης που καλύπτει και την ενώπιόν μας, υπό συζήτηση, παραπομπή. Κρίθηκαν ως εξής:

«Έκθετη προς απόρριψη είναι, με όλο το σεβασμό και η προσέγγιση περί παραβίασης της αρχής της διάκρισης των εξουσιών, όπως αυτή αποτυπώνεται στη σύγχρονη συνταγματική τάξη. Η Βουλή των Αντιπροσώπων, ασκώντας τις εκ του Συντάγματος εξουσίες της, προχώρησε στη ψήφιση του επίδικου νόμου, χωρίς να παρατηρείται παρέμβαση στο δικαστικό έργο. Κρίνοντας επιβεβλημένη την λειτουργία Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, αλλά και την καθίδρυση Εφετείου, ως δευτεροβάθμιου δικαιοδοτικού οργάνου, κατένειμε τη δικαιοδοσία εκάστου. Προέβλεψε, περαιτέρω, τη θέσπιση μεταβατικών διατάξεων προς εύρυθμη λειτουργία του όλου δικαστικού συστήματος και ταχύτερη διεκπεραίωση του δικαστικού έργου, μέσω της εξάλειψης των καθυστερημένων υποθέσεων, εν προκειμένω των αναθεωρητικών εφέσεων. Στα πλαίσια αυτά, η δικαιοδοσία του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου επεκτάθηκε, καλύπτοντας και την εκδίκαση υποθέσεων δευτεροβάθμιας αναθεωρητικής δικαιοδοσίας, οι οποίες καταχωρίστηκαν πριν από την 31.12.2018. Η διευρυμένη, για μεταβατική περίοδο, αυτή δικαιοδοσία, δεν συνιστά παρέμβαση της νομοθετικής στη δικαστική εξουσία, αλλά ούτε και υποδηλώνει «υποβάθμιση» του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Άλλωστε, ταυτόσημη δικαιοδοσία παρέχεται από το Νόμο, **Άρθρο 9(2)(β)** και στην περίπτωση παραπεμφθείσας υπό του Εφετείου έφεσης κατά αποφάσεως Διοικητικού Δικαστηρίου, νοουμένου ότι το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο κρίνει ότι δικαιολογείται τοιαύτη παραπομπή.

Κύριο επιχείρημα του κ. Αγγελίδη συνιστά η εισήγησή του ότι παρατηρείται παραβίαση των δικαιωμάτων των προσώπων που εκπροσωπεί, εισηγούμενος άνιση μεταχείρισή τους σε σχέση με τα πρόσωπα οι εφέσεις των οποίων καταχωρήθηκαν μετά την 31.12.2018. Τούτο διότι, κατά την εξεταζόμενη θέση, στερούνται του δικαιώματος προσφυγής σε τρίτο βαθμό δικαιοδοσίας, σε αντίθεση με όσες αναθεωρητικές εφέσεις καταχωρήθηκαν μετά την 31.12.2018.

Δεν μας βρίσκει σύμφωνους η προβαλλόμενη εισήγηση. Ως λέχθηκε, μέσω της προαναφερθείσας μεταβατικής διάταξης, ρυθμίστηκε το ζήτημα της κατανομής των εφέσεων κατά αποφάσεων διοικητικού δικαστηρίου. Μέσα από τις πρόνοιες του ίδιου του Νόμου δεν εντοπίζεται οποιαδήποτε άνιση μεταχείριση ή, γενικότερα, παραβίαση των δικαιωμάτων των προσώπων, οι εφέσεις των οποίων αφορούν στην περίοδο μέχρι και το τέλος του έτους 2018.

Αντιθέτως, επισκόπηση των προνοιών του Νόμου, που άπτονται της δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, φανερώνει ουσιαστική εξομοίωση όλων των υποθέσεων δευτεροβάθμιας αναθεωρητικής δικαιοδοσίας που εκκρεμούν, είτε αυτές καταχωρίστηκαν πριν την 31.12.2018, είτε μεταγενέστερα.

Πιο αναλυτικά, σε σχέση με αυτές που καταχωρίστηκαν μετά την 31.12.2018 και τίθενται ενώπιον του καθιδρυθέντος Εφετείου παρέχεται, ως ήδη λέχθηκε, η δυνατότητα, εφόσον πληρούνται οι εκ του Νόμου προϋποθέσεις, είτε να εκδικάζονται απευθείας από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο κατόπιν παραπομπής τους από το Εφετείο, κατ' ακολουθίαν του **Άρθρου 9(2)(β)**, είτε, μετά από εκδίκασή τους από το Εφετείο, να αποφασίζονται σε τρίτο και τελευταίο βαθμό από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, κατόπιν αδείας και επί συγκεκριμένων νομικών θεμάτων που

προκύπτουν, δυνάμει του **Άρθρου 9(2)(γ)**. Στη βάση του Νόμου και του **περί της Λειτουργίας του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου Διαδικαστικού Κανονισμού του 2023**, «Το Δικαστήριο λειτουργεί εν Ολομέλεια, Μείζονα Σύνοδο ή σε Τμήματα, εκ τουλάχιστον τριών Δικαστών, αναλόγως των εκάστοτε αποφάσεων ή και ρυθμίσεων του Δικαστηρίου» (**Κανονισμός 3(1)**).

Σε ό,τι δε αφορά τις υποθέσεις δευτεροβάθμιας αναθεωρητικής δικαιοδοσίας οι οποίες εκκρεμούν και καταχωρίστηκαν πριν την 31.12.2018, ως η παρούσα, εκδικάζονται απ' ευθείας από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο. Όπως στη δεύτερη επιφύλαξη της μεταβατικής διάταξης του **Άρθρου 23(3)(β)** προνοείται, οι εν λόγω υποθέσεις «... υπό την επιφύλαξη παντός Διαδικαστικού Κανονισμού εκδικάζονται από τρεις (3) τουλάχιστον Δικαστές». Τοιουτοτρόπως και κατά ταυτόσημο τρόπο με τα όσα αφορούν τις υποθέσεις που καταχωρήθηκαν μετά την 31.12.2018, παραμένει ανοικτό το περιθώριο εκδίκασής τους από διευρυμένη σύνθεση ή την Πλήρη Ολομέλεια του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, αν και εφόσον, τούτο κριθεί επιβεβλημένο, είτε λόγω των νομικών θεμάτων που αφορούν, είτε λόγω των γεγονότων και της ιδιόζουσας σημασίας που ενέχουν.

Συνεπώς, η απευθείας εκδίκαση της υπό κρίση περίπτωσης από το, ιεραρχικά ανώτερο, Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, δεν επιδρά καθ' οιονδήποτε τρόπο στα δικαιώματα των διαδίκων, ούτε και τους θέτει σε δυσχερέστερη θέση ή υπό συνθήκες άνισης μεταχείρισης, έναντι διαδίκων, οι αναθεωρητικές εφέσεις των οποίων καταχωρίστηκαν μετά την 31.12.2018 και τέθηκαν προς εκδίκαση ενώπιον του Εφετείου, ως ο Νόμος προνοεί.»

Υπό το φως του δικαστικού λόγου της Ολομέλειας στις πιο πάνω αναθεωρητικές εφέσεις, αναγνωρίζοντας ο κ. Αγγελίδης ότι αφορούσε ταυτόσημα νομικά σημεία, μας κάλεσε να αποστούμε και/ή να αποκλίνουμε από την πιο πάνω απόφαση, εισηγούμενος ότι όχι μόνο

συντρέχουν οι προϋποθέσεις προς τούτο, αλλά και ότι, με δεδομένα τα θέματα συνταγματικότητας που προκύπτουν, η ευχέρεια προς απόκλιση από προηγούμενη απόφαση είναι μεγαλύτερη.

Με τον δέοντα σεβασμό, δεν μας βρίσκει σύμφωνους η πιο πάνω προσέγγιση. Μόνο λόγοι κεφαλαιώδους σημασίας, όπως η ουσιαστική μεταβολή των περιστάσεων στις οποίες εδράζεται αρχή δικαίου μπορεί να δικαιολογήσουν απόκλιση από τον λόγο προηγούμενης απόφασης του Δικαστηρίου. Η απόκλιση ή απομάκρυνση από προηγούμενη δικαστική απόφαση επιτρέπεται οποτεδήποτε διαπιστώνεται ότι οδηγεί σε καταφανώς άδικα αποτελέσματα και ότι η αρχή την οποία ενσωματώνει είναι αδιαμφισβήτητα εσφαλμένη (**Μαυρογένης ν. Βουλής κ.ά. (Αρ. 3) (1996) 1 ΑΑΔ 315, Γουότς κ.ά. ν. Λαούρη κ.ά. (2014) 1 ΑΑΔ 1401**).

Εν προκειμένω, δεν κρίνουμε ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις απόκλισης. Η απόφαση επί των Αναθεωρητικών Εφέσεων Αρ. 77/16 και 79/16, σε αντίθεση με τα όσα εισηγήθηκε ο ευπαίδευτος συνήγορος, δεν αφορούσε σε διάκριση μεταξύ εφέσεων που κάλυπταν την περίοδο μέχρι και το τέλος του έτους 2018, αλλά σε, κατ'

ισχυρισμό, διάκριση που προέκυπτε, ως προς την εκδίκασή τους από διαφορετικά δικαστήρια, σε σχέση με τις εφέσεις που εκκρεμούσαν πριν και μετά το έτος 2018. Συνεπώς, δεν τίθεται θέμα διαφοροποίησης, αλλά ούτε και καταδείχθηκε συνδρομή αδιαμφισβήτητα εσφαλμένης αρχής δικαίου που να δικαιολογεί απόκλιση.

Υπό το πρίσμα των πιο πάνω, είναι η κατάληξή μας επί του παραπεμφθέντος από το Ανώτατο Δικαστήριο ζητήματος ότι η υπό συζήτηση μεταβατική διάταξη είναι σύμφωνη με τα *Άρθρα 28 και 30 του Συντάγματος* και δεν παραβιάζει την *Αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών*.

Η απόφασή μας να διαβιβαστεί το συντομότερο δυνατό στο παραπέμπαν το ζήτημα Ανώτατο Δικαστήριο.

A.P. ΛΙΑΤΣΟΣ, Π.

T.Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Δ.

Τ. ΨΑΡΑ-ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ, Δ.

Δ. ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, Δ.

Ν. ΣΑΝΤΗΣ, Δ.

ΣΤ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ, Δ.

Τ. ΚΑΡΑΚΑΝΝΑ, Δ.

Η. ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Δ.

Μ. ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ, Δ.

ΣΦ.